

ДОБРОСКОК

Стефанія Сергіївна
dobroskokstefaniia@mail.ru

УДК 336

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ, СПРИЯТЛИВОЇ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ СТРУКТУРНИХ РЕФОРМ

WAYS OF IMPROVING THE TAX SYSTEM FAVORABLE FOR STRUCTURAL REFORMS

здобувач, ДВНЗ "Переяслав-
Хмельницький ДПУ імені
Григорія Сковороди"

Стаття присвячена дослідженню шляхів удосконалення податкової системи, сприятливої для проведення структурних реформ. В статті охарактеризовано податкову систему України, проаналізовано систему оподаткування, її позитивні та негативні сторони, запропоновано комплекс заходів для реформування податкової системи.

Статья посвящена исследованию путей совершенствования налоговой системы, благоприятной для проведения структурных реформ. В статье охарактеризована налоговая система Украины, проанализирована система налогообложения, ее положительные и отрицательные стороны, предложен комплекс мер для реформирования налоговой системы.

The article investigates ways of improving the tax system conducive to structural reforms. The article outlines the tax system of Ukraine, the taxation system, its positive and negative aspects of proposed measures to reform the tax system are analysed.

Ключові слова: податкова система, економічні інтереси держави, економічний баланс

Ключевые слова: налоговая система, экономические интересы государства, экономический баланс

Keywords: the tax system, the economic interests of the state, economic balance

ВСТУП

В Україні неодноразово змінювалася податкова політика шляхом проведення податкових реформ. Однак, такі реформи не сприяли створенню належних умов для забезпечення збалансованого і динамічного розвитку економіки та підвищення конкурентоспроможності держави. Серед українських вчених дослідженням даної теми займалися: Даниленко А.І., Луніна І.О., Мельник П.В., Опарін В.М., Поддєрьогін А.М., Соколовська А.М., Федосов В.М., Юрій С.І. та інші, проте на сьогодні ця тема є досить актуальною, а деякі питання потребують подальших досліджень.

МЕТА РОБОТИ полягає в дослідженні шляхів удосконалення податкової системи, сприятливої для проведення структурних реформ.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці вчених-економістів, матеріали періодичних видань, статистичні дані Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України та Державної служби статистики України.

При проведенні дослідження використано такі методи: статистичний, порівняння та узагальнення, системний та структурний.

РЕЗУЛЬТАТИ

Податкова система є інструментом державного регулювання економіки, що дає змогу вилучати на постійній основі певну частину приватних доходів юридичних та фізичних осіб на користь держави,

перерозподіляючи таким чином створений у суспільстві продукт. За допомогою податкової системи держава може стимулювати бажані та обмежувати небажані соціально-економічні процеси і тенденції, формувати відносини між суб'єктами господарювання відповідно до цілей обраної моделі розвитку, виконувати відповідні соціальні, гуманітарні та безпекові зобов'язання і функції. Але їх фінансове забезпечення можливе лише за рахунок частини багатства, створеного членами суспільства і в них вилученого. Отже, чим більше людина вироблятиме, тим більша грошова маса доходу припадатиме на податкову ставку, яку вона має сплачувати державі. Саме податкова система є найважливішим механізмом підтримання економічного балансу між інтересами «людина – держава», а зовсім не державний чи місцевий бюджет, не межа малозабезпеченості, не мінімальна ставка заробітної плати, не соціальні виплати та субсидії. Податки – це частина грошових доходів, яку приватні підприємці, інші юридичні та фізичні особи погоджуються віддавати добровільно державі, яка витрачає їх на загальні соціальні потреби, утримання державних інституцій, стратегічні інвестиції, підтримку збиткових підприємств державного сектора економіки. Натомість платники податків очікують від держави надання відповідних послуг та якісного виконання своїх функцій. Варто підкреслити, що добровільно і саме частину, а не лівову частку доходів, яку нині доводиться сплачувати юридичним та фізичним особам України відповідно до чинного

податкового законодавства. Податки за своєю природою є абсолютним злом, оскільки людина в принципі не повинна нікому віддавати безоплатно результати власної праці, ділитись створеним доходом. Але вона змушена погоджуватися на це, позаяк живе в суспільстві й не вільна від нього. Тому завдання держави полягає в тому, щоб створити таку податкову систему, яка б утримувала баланс інтересів «людина – держава» у стані стабільності, а не конфліктності, і була справедливою [1].

За 1991-2015 рр. податкова система України стала потужним джерелом доходів держави, забезпечуючи понад 70% доходів Зведеного бюджету України. За цей період уряд постійно шукав шляхи вдосконалення податкової політики. Розпочавши з високого рівня податкових ставок і надвисокого податкового тягаря, держава перейшла до зменшення податків та оптимізації пільг. Визначальним етапом у розвитку вітчизняної податкової системи стало прийняття Податкового кодексу України у грудні 2010 р., який набув чинності з 1 січня 2011 р. Зазначимо, що у результаті прийняття Податкового кодексу відбулося ряд позитивних трансформвань:

1. Зменшення кількості малоєфективних податків і зборів. Податковим кодексом 2010 р. визначено існування в Україні 18 загальнодержавних (замість 23 раніше діючих) і 5 місцевих податків і зборів (замість 14 раніше діючих).

2. Упорядкування спрощеної системи оподаткування для суб'єктів малого підприємництва через диференціацію рівня податкового навантаження для представників малого бізнесу (шляхом встановлення кількох груп платників єдиного податку) та розширення сфери застосування спрощеного режиму оподаткування (збільшення межі доходу, яка дозволяє оподатковуватися за спрощеною системою із 1 млн. грн. до 20 млн. грн.).

3. Спрощення адміністрування податків і зборів через подання звітності в електронному вигляді, зменшення тривалості податкових перевірок, упорядкування кількості та причин таких перевірок.

4. Скорочення та переорієнтація податкових пільг (авіа-, суднобудування, альтернативна енергетика, харчова промисловість і сільське господарство, готельний бізнес, ІТ-сектор) та запровадження податкових канікул на 5 років (2011-2016) для окремих суб'єктів малого бізнесу у вигляді нульової ставки податку на прибуток (за умови цільового використання вивільнених коштів).

5. Зміна ставок податків і зборів. Зменшено було ставку податку на прибуток з 25% до 18%. Водночас підвищено ставки обов'язкових платежів за використання природних ресурсів, акцизного податку, переглянуто розмір плати за землю [4].

Кожна держава має свою сукупність податків, зборів, відрахувань і платежів, які в загальній кількості складають структуру податкової системи країни. Дана структура займає вагоме місце у визначенні рівня економічного розвитку держави. В Україні структура податкової системи зазнала істотних змін у зв'язку з прийняттям Верховною Радою 24 грудня 2015 р. Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та

деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» [2]. Порівняно з 2015 р. у 2016 р. кількість податків у новій редакції Податкового кодексу скорочено з 22 до дев'яти. Серед загальнодержавних податків залишились: податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, ПДВ, акцизний податок, екологічний податок, рентна плата, мито. До місцевих податків належать (ст. 10 ПКУ) [3]: податок на майно (нерухомість, земля); єдиний податок (єдиний, ФСП). До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Оцінюючи стан податкових відносин в Україні, більшість вчених, експертів і політиків сходяться на тому, що основними вадами податкової системи є її надмірна фіскальна спрямованість та нерівномірний розподіл податкового навантаження, спричинений масштабними ухиленнями від сплати податків.

Система оподаткування України розвивається поступово, зміни, які відбувалися за роки незалежності, були позитивні: кількість податків було зменшено, податкові ставки знижено, зменшилась також кількість звільнень від оподаткування, водночас розширилась база оподаткування, значно поліпшилось надходження податків. І все ж система оподаткування має значні недоліки – нестабільна та неузгоджена законодавча база. Це позбавило підприємства можливостей не лише перспективного планування своєї діяльності, а й оперативного, що серйозно гальмує розвиток економіки. Окремою проблемою є податкові пільги. По-перше, звільняючи від податків деякі підприємства, держава збільшує податковий тягар іншим. По-друге, податкові пільги часто перетворюються на ухилення від податків, які здійснюються шляхом штучного банкрутства; фальсифікації документів, наданих підприємствами на відшкодування ПДВ; створення фіктивних підприємницьких осіб тощо.

Для розв'язання зазначених проблем доцільно вжити заходи, які могли б удосконалити систему оподаткування: зменшити податкове навантаження; зробити податкове законодавство простішим, послідовним та прозорим.

Відповідно до цього можна запропонувати такий комплекс заходів для реформування податкової системи:

– проведення робіт податкових адміністрацій з роз'яснення населенню суті податкових платежів і окремих питань;

– створення при податкових адміністраціях консультаційних пунктів, для надання безкоштовних довідок по різних питаннях;

– прозорість сплати податків і недопуску корупційності в органах податкових адміністрацій.

Вирішивши такі питання на місцевих рівнях можна буде переходити на загальнодержавний рівень і вирішувати більш загальні питання:

– зменшення податкового навантаження як на фізичних, так і юридичних осіб;

– у ході реформування податкової системи в Україні мають бути усунені упущення в правовому регулюванні податкових відносин;

– забезпечені правові гарантії як платників податків, так і податкових органів;

– відрегульовані процесуальні питання відповідальності за невиконання податкових зобов'язань, а також за порушення норм податкового законодавства [5].

В нашій державі поширюється думка про надмірний податковий тиск і занадто високі ставки податків, які негативно впливають на функціонування підприємництва і є головною перешкодою економічного піднесення країни [6].

ВИСНОВКИ

Важливим напрямом удосконалення податкової системи має бути підвищення ефективності роботи Державної фіскальної служби.

Податкову систему країни потрібно змінювати таким чином, щоб більш враховувались економічні інтереси держави і платників податків, а також усувалась зацікавленість платників в податкових незаконних ухиляннях.

Забезпечення розвитку податкової системи можна досягти за рахунок постійного реагування, впровадження змін, перетворень, які виникають відповідно до вимог і умов сьогодення. На перспективу необхідно планувати заходи, які спрямовані на стимулювання економічно важливих напрямків розвитку держави та впроваджувати необхідні зміни податкової системи з врахування потреб майбутнього.

Список використаних джерел

1. Соскін О. Трансформація податкової системи в контексті формування сучасної економічної моделі України (травень 2010) / О. Соскін // Економічний часопис – XXI. – 2010. – № 3-4. – С. 18.

2. Лисканич Х. Зміни до Податкового кодексу України, або Податкова реформа без реформ / Х. Лисканич – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bc-club.org.ua/news/items/zmini-do-podatkovogo-kodeksuukrajini-abo-podatkova-reforma-bez-reform.html>.

3. Податковий кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Томнюк Т.Л. Податкова реформа в Україні: основні досягнення та напрями підвищення ефективності – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.business-inform.net/pdf/2016/1_0/267_271.pdf.

5. Мельник Н.І. Шляхи удосконалення податкової системи України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://intkonf.org/melnik-n-i-shlyahidoskonalennya-podatkovoyi-sistemi-ukrayini/>.

6. Литвиненко Я.В., Литвиненко Т.Є., Ліщенко А.В. Шляхи та перспективи реформування податкової системи України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/14171/1/tax_system.pdf.